

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 442/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED],

zastúpeného doc. PhDr. JUDr. Marcelou Tittlovou, PhD., LL.M., advokátkou, Bernolákova 492/5, Modra, proti postupu Mestského súdu Bratislava I (pôvodne Okresného súdu Bratislava III) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 104/2022 a jeho uzneseniu z 9. marca 2023 a proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 51/2023 a jeho uzneseniu zo 6. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava I [pôvodne Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „mestský súd“ alebo „prvostupňový súd“)] v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 104/2022 a jeho uznesením z 9. marca 2023 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 51/2023 a jeho uznesením zo 6. apríla 2023. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd uložil mestskému súdu povinnosť v konaní pod sp. zn. 3 T 104/2022 zdržať sa konania, ktorým porušuje čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a tiež povinnosť, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 3 T 104/2022 ďalej konal tak, aby na strane obžalovaného (sťažovateľa) zabezpečil konanie a rozhodovanie nestranným a nezávislým sudcom a právo obžalovaného (sťažovateľa) na spravodlivý proces. Domáha sa tiež náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla nezákonným postupom a rozhodnutím mestského súdu, v sume 10 000 eur

a náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla nezákonným rozhodnutím krajského súdu, v sume 10 000 eur, ako aj náhrady trov konania.

2. Sťažovateľ požiadal 22. februára 2023 o prepustenie z väzby na slobodu. Prvostupňový súd o tejto žiadosti rozhodol napadnutým uznesením z 9. marca 2023 tak, že ju zamietol. Prvostupňový súd považoval materiálne dôvody väzby za naplnené, keď uviedol, že doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný a má znaky obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 172 ods. 1 písm. c), d), ods. 2 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona a je dôvodné podozrenie, že tento skutok spáchal sťažovateľ. Prvostupňový súd dospel tiež k záveru, že je naďalej daný väzobný dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

3. Prvostupňový súd poukázal na to, že sťažovateľ sa dlhodobejšie do momentu jeho zadržania venoval drogovej trestnej činnosti, menším dílerom alebo priamo konzumentom predajom zabezpečoval „*najmä pervitín (metamfetamín)*“, a to odplatne aj bezodplatne. Z odpisu z registra trestov vyplynulo, že sťažovateľ bol 10-krát súdne trestaný, v jednom prípade aj pre drogovú trestnú činnosť. Väzbu považoval za primeraný inštitút „*s prihliadnutím na závažnosť činu a očakávaný trest.*“. Dôvod väzby je daný vzhľadom na osobu sťažovateľa a tiež vzhľadom na trestnú činnosť, ktorá sa mu kladie za vinu.

4. Náhradu väzby nepovažoval za možnú, keďže by nebola spôsobilá odstrániť dôvodnú obavu z konania predpokladaného § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a to „*s poukazom na negatívne osobnostné črty obžalovaného, spôsob jeho života a jeho sklony k páchaniu trestnej činnosti...*“. Dohľad probačného a mediačného úradníka nemôže v tomto prípade nahradiť väzbu vzhľadom „*na povahu samotného skutku a okolnosti skutku za akých bol spáchaný, neodhliadnuc od samotnej osoby obvineného...*“.

5. Proti uzneseniu prvostupňového súdu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú krajský súd napadnutým uznesením zo 6. apríla 2023 zamietol. Krajský súd sa stotožnil s právnym záverom prvostupňového súdu o existencii materiálnych podmienok väzby vrátane dôvodnosti podozrenia, že špecifikovanú trestnú činnosť spáchal sťažovateľ, hoci „*jej rozsah, prípadne právne posúdenie môže byť modifikované v závislosti od vykonaných (všetkých) dôkazov...*“. Dôvodnosť tohto podozrenia vyplýva z výpovede sťažovateľa v prípravnom konaní, ktorý k uzneseniu o vznesení obvinenia uviedol, že konanie ľutuje, pervitín mal pre vlastnú potrebu a mal ho od [REDAKOVANÉ]. Na hlavnom pojednávaní opätovne uviedol, že drogy mal pre vlastnú potrebu. Svedok [REDAKOVANÉ] na hlavnom pojednávaní potvrdil, že sťažovateľovi predal drogy asi dvakrát, o ďalšom predaji sťažovateľom nevedel. Svedok [REDAKOVANÉ] uviedol, že drogy od sťažovateľa dostal ako odmenu. Svedok [REDAKOVANÉ] uviedol, že drogy si zabezpečoval od sťažovateľa kúpou asi pol roka. Krajský súd pripustil, že niektorí svedkovia na hlavnom pojednávaní zmenili výpovede oproti výpovedi v prípravnom konaní, nešlo však o také zmeny, ktoré by úplne rozptýlili dôvodnosť podozrenia. Krajský súd pritom zdôraznil, že v danom štádiu konania nie je jeho úlohou hodnotiť dôkazy v rozsahu záveru o vine sťažovateľa.

6. Krajský súd tiež uviedol, že naďalej existujú „*celkom konkrétne skutočnosti*“, na základe ktorých možno konštatovať odôvodnenú obavu, že sťažovateľ by po prepustení na slobodu pokračoval v páchaní trestnej činnosti. Sťažovateľ je totiž dôvodne podozrivý a obžalovaný zo spáchania obzvlášť závažného zločinu drogového charakteru, ktorého podstata mala spočívať v predávaní alebo bezodplatnom poskytovaní omamných a psychotropných látok viacerým osobám a v prechovávaní metamfetamínu (hmotnosť 12591 mg, t. j. 125 obvyklých jednorazových dávok).

7. Osoba sťažovateľa pritom posilňuje preventívny dôvod väzby, keďže sťažovateľ bol v minulosti 10-krát súdne trestaný prevažne pre trestnú činnosť majetkového charakteru, v jednom prípade pre drogový trestný čin, pričom v dvoch prípadoch bol odsúdený cudzozemskými súdmi. Naposledy bol odsúdený v roku 2019 súdom v Rakúsku pre majetkový trestný čin. Aktuálne prerokúvanej trestnej činnosti sa mal dopúšťať od konca roka 2021 do 25. apríla 2022, teda tejto trestnej činnosti sa mohol dopustiť v skúšobnej dobe predchádzajúceho odsúdenia (cudzozemským súdom). Predchádzajúce odsúdenia teda nemali na sťažovateľa výchovný vplyv a neviedli k jeho náprave. Z týchto skutočností vyplýva reálna obava, že v prípade prepustenia na slobodu by sťažovateľ pokračoval v páchaní trestnej činnosti.

8. Námietku, že sa prvostupňový súd nezaoberal dôkaznou situáciou vyplývajúcou z dokazovania vykonaného v konaní pred súdom, považoval krajský súd za predčasnú, keďže úlohou väzobných súdov je zhodnotiť výsledky dokazovania len pre účely rozhodnutia o väzbe. Prvostupňový súd sa pritom v dostatočnej miere vysporiadal s argumentáciou uvedenou v žiadosti o prepustenie na slobodu, pričom prvostupňový súd „*veľmi stručne, ale výstižne*“ uviedol konkrétne dôvody preventívnej väzby. Krajský súd zároveň uviedol, že on sám v konaní o sťažnosti tieto dôvody ďalej konkretizoval.

9. Krajský súd pripustil, že kvalifikačný znak „*po dlhšiu dobu*“ nie je v obžalobe, ale naďalej je prítomný kvalifikačný znak „*na viacerých osobách*“, pričom dokazovanie ani v tomto smere stále nie je ukončené. Námietku o nezákonnosti výsluchu svedka [REDAKOVANÉ] považoval za nedôvodnú. Pokiaľ ide o námietku neprípustného rozšírenia skutku, krajský súd uviedol, že túto námietku môže sťažovateľ uplatniť v konaní vo veci samej.

10. K rozhodovaniu samosudkyňou, ktorá schválila dohodu o vine a treste u spoluobžalovaného, krajský súd uviedol, že nemal k dispozícii predmetný rozsudok. Ak by však argumentácia sťažovateľa bola opodstatnená, v rozsudku, ktorým sa dohoda o vine a treste schválila, malo byť jasne uvedené, že sťažovateľova vina „*ešte nebola zákonným spôsobom preukázaná a bude predmetom samostatného vykonania dokazovania a rozhodnutia (k tomuto SD EÚ C-709/18). Uvedený nedostatok (ak je preukázaný), však... nie je takej intenzity, že by bolo potrebné konanie súdu v prejednávanej veci označiť za porušenie práva na spravodlivý proces.*“.

11. K náhrade väzby miernejšími prostriedkami krajský súd uviedol, že sťažovateľovi sa kladie za vinu spáchanie obzvlášť závažného zločinu, preto väzbu možno nahradiť len vtedy, ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu (§ 80 ods. 2, § 81 ods. 1 Trestného poriadku). Uvedená podmienka sprísňuje možnosť nahradenia väzby miernejšími prostriedkami, pričom výnimočné okolnosti sú také, „*ktoré sa svojim významom, či obsahom približujú okolnostiam uvedeným v ustanovení § 39 Trestného zákona. Sťažnostný súd opakuje, že žiadne takéto mimoriadne okolnosti prípadu neboli vo zatiaľ veci zistené.*“. Nahradiť väzbu

prítom nemožno len technickými prostriedkami monitorujúcimi pohyb, ako to požadoval sťažovateľ, ale len v spojení s inštitútnymi vymedzeniami v § 80 a § 81 Trestného poriadku. Dohľad probačného a mediačného úradníka nie je vykonávaný nepretržite 24 hodín denne.

II.

Argumentácia sťažovateľa

12. Sťažovateľ namieta porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutými uzneseniami konajúcich súdov a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu. Podľa sťažovateľa tieto uznesenia sú nedostatočne odôvodnené a arbitrárne. Prvostupňový súd formuláciou odôvodnenia napadnutého uznesenia porušil princíp prezumpcie nevinoty. O žiadosti sťažovateľa na prvostupňovom súde rozhodovala sudkyňa, ktorá mala byť z rozhodovania vylúčená.

13. Sťažovateľ uvádza, že v žiadosti o prepustenie namieta, že je vo väzbe už dlhšiu dobu a dokazovanie sa nespravuje zostrovacou zásadou, keď samotné podozrenie z trestnej činnosti a obava z možného pokračovania v trestnej činnosti nie sú dostatočné na jeho ponechanie vo väzbe. Počas výsluchu pred samosudkyňou uviedol, že obžaloba rozširuje jeho obvinenie, preto nemala byť prijatá, a vychádza z neprocesne vykonaných dôkazov. Sťažovateľ zároveň spochybnil kompetenciu zákonnej sudkyne rozhodovať v jeho veci.

14. Odôvodnenie napadnutého uznesenia prvostupňového súdu je veľmi stručné, pričom poukazuje predovšetkým na osobu sťažovateľa a jeho negatívne hodnotenie, pričom nie je zrejmé, z čoho vyplynulo, okrem toho, že sa k skutku nepriznal, je viackrát trestaný a je osobou závislou, t. j. duševne chorou, s čím súvisí aj spôsob jeho života. Napadnuté uznesenie neuvádza konkrétne dôvody, z ktorých by vyplynula existencia dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a ani nemožnosť nahradiť väzbu miernejšími prostriedkami. Prvostupňový súd ani nezisťoval okolnosti, ktoré by mohli k novej úvahe o nahradení väzby viesť (osobné pomery, bytová otázka, majetkové pomery, možné zamestnanie a pod.). Uvedené otázky prítom neskúmal ani krajský súd ako sťažnostný súd.

15. Prvostupňový súd v napadnutom uznesení uviedol, že sťažovateľ sa mal „*dlhodobejšie až do zadržania venovať drogovej trestnej činnosti, menším dilerom som mal predajom odplatne alebo bezodplatne zabezpečovať najmä pervitín.*“. Z vykonaného dokazovania takéto skutočnosti prítom nevyplývajú, osobitne nie, že mal nakladať s inými drogami ako pervitín. Uvedená formulácia podľa sťažovateľa je konštatovaním prvostupňového súdu o jeho vine, o tom, že mal páchať trestnú činnosť, a to ešte pred právoplatným odsúdením za tento čin. Uvedená formulácia nemá povahu podozrenia z vykonaného dokazovania, nevyjadruje len mieru pravdepodobnosti, „*ale je vyslovene tvrdením, ktorým sa súd o mne vyjadruje ako o páchatelovi pred právoplatným rozhodnutím o tejto veci...*“, čím porušuje princíp prezumpcie nevinoty.

16. Prvostupňový súd poukázal na primeranosť väzobného stíhania k závažnosti trestného činu a očakávanému trestu, čím opätovne naznačil sťažovateľovu vinu a tiež jeho odsúdenie. Ani v tomto prípade nie je vyjadrené, „*že by väzba bola primeraná vzhľadom na to, za aký trestný čin som stíhaný a aký trest je možné za takýto trestný čin uložiť podľa Trestného zákona... Toto tiež nie je pravdepodobnostná formulácia, ale konštatácia súdu.*“. Sťažovateľ prítom urobil vyhlásenie o nevine. Konajúca sudkyňa takto vychádza „*z predpokladu, že som trestný čin, ktorý je mi kladený za vinu spáchal, čo možno vyvodzovať z prvých troch odsekov na str. 6*

rozhodnutia. Uvedené je rozpore s nálezom Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 61/01 z 11. 06. 2001 (zbierka 82/2001).“.

17. Všetky tieto skutočnosti sťažovateľ namietal v sťažnosti proti uzneseniu prvostupňového súdu. Okrem toho poukázal na to, že konanie na podklade obžaloby sa proti nemu vedie pred samosudkyňou, ktorá v konaní sp. zn. 3 T 105/2022 schválila dohodu o vine treste spoluobžalovaného (t. č. už odsúdeného) [REDAKOVANÉ]. Dohodu o vine a treste schvaľovala pre totožný skutok vrátane vymedzeného spolupáchateľstva sťažovateľa. Uvedená samosudkyňa koná ako zákonná sudkyňa v trestnej veci sťažovateľa, hoci už predtým vo veci spoluobžalovaného [REDAKOVANÉ] schválením dohody prezumovala sťažovateľovu vinu vymedzením jeho spolupáchateľstva celým menom aj formami konania, ktoré mal spoločne s ním [REDAKOVANÉ] páchať. V konaní mestského súdu takto dochádza k porušovaniu práva na spravodlivý súdny proces (prejednanie veci nestranným a nezávislým súdom) a prezumpcie nevinu. V tomto kontexte sťažovateľ poukazuje na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) Mucha proti Slovensku z 25. novembra 2021.

18. Krajský súd ako sťažnostný súd síce odôvodnil ďalšie trvanie väzby podrobnejšie, ale nijako sa nevyjadril k námietke porušenia princípu prezumpcie nevinu. Akceptoval tiež námietku sťažovateľa v tom, že znak dlhodobosti nemá oporu v podanej obžalobe ako kvalifikačný znak skutku. Krajský súd tiež čiastočne akceptoval námietku o tom, že zákonná sudkyňa súdu prvého stupňa môže byť zaujatá vzhľadom na schválenie dohody o vine a treste spoluobžalovaného (odsúdeného), zároveň však túto námietku nepovažoval za zásadnú. Krajský súd týmto opomenul právne závery vyplývajúce z rozhodnutia ESLP Mucha proti Slovensku, pričom odkázal na „staršie a už prekonané rozhodnutie SD EÚ C-709/18...“. Konajúca sudkyňa pritom na túto skutočnosť v konaní a ani na svoju možnú zaujatosť nepoukázala. Krajský súd sa s touto námietkou vysporiadal nedostatočne, čím sťažovateľovi upiera oprávnenia tvoriace obsah práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, „a to aj v súvislosti s rozhodovaním o žiadosti o prepustenie z väzby, ako aj rozhodovaním v trestnom konaní ako takom.“.

19. Podľa sťažovateľa aj prvostupňový súd porušil jeho právo na spravodlivý proces (rozhodovanie nestranným a nezávislým súdom) a prezumpciu nevinu, pričom tieto pochybenia sa vzťahujú „na proces rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby, ale aj na celé konanie.“.

20. Uvedené skutočnosti podľa sťažovateľa odôvodňujú aj „(n)áhradu nemajetkovej ujmy a poskytnutie primeraného finančného zadošťačenia.“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

21. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutými uzneseniami prvostupňového súdu a krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu. Napadnuté uznesenia sú nedostatočne odôvodnené, prvostupňový súd porušil princíp prezumpcie nevinu a vo veci rozhodovala zaujatá sudkyňa, pričom krajský súd na tieto námietky neprihliadol a nevysporiadal sa s nimi. Konajúce súdy porušili označené práva v konaní o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, ale aj v konaní vo veci samej (pri rozhodovaní o vine a treste).

22. Počas konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa nadobudol účinnosť § 18n ods. 1 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene

zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“), v zmysle ktorého od 1. júna 2023 sa Okresný súd Bratislava I označuje ako Mestský súd Bratislava I [písm. a)], Okresný súd Bratislava II označuje ako Mestský súd Bratislava II [písm. b)], Okresný súd Bratislava III označuje ako Mestský súd Bratislava III [písm. c)], Okresný súd Bratislava IV označuje ako Mestský súd Bratislava IV [písm. d)]. Podľa § 18n ods. 2 písm. a) zákona o sídlach a obvodoch súdov od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva v trestnoprávných veciach z Okresného súdu Bratislava II, Okresného súdu Bratislava III, Okresného súdu Bratislava IV a Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava I.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom prvostupňového súdu v napadnutom konaní a jeho uznesení z 9. marca 2023:

23. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04)].

24. Sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu prvostupňového súdu sťažnosť podľa Trestného poriadku. Krajský súd ako sťažnostný súd námietky sťažovateľa vecne preskúmal a rozhodol napadnutým uznesením zo 6. apríla 2023. Uplatnenie právomoci krajského súdu takto vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať opodstatnenosť námietok sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu prvostupňového súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

25. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho uznesení zo 6. apríla 2023:

26. Pokiaľ ide o námietku porušenia čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, ústavný súd poukazuje na rozhodovaciu činnosť ESLP a tiež na judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 200/06, III. ÚS 277/07, IV. ÚS 176/2023), podľa ktorej konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení samotnom (konaniami vo veci samej týkajúcimi sa viny obvinenej osoby) a ani konaniami o právach alebo záväzkoch

občianskoprávneho charakteru. Vychádzajúc z uvedeného, označené články ústavy a dohovoru sa na väzobné konanie nevzťahujú, pričom sú jednotlivé procesné záruky z označených článkov vyplývajúce inkorporované priamo do špeciálnych ustanovení čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru aplikovateľných na režim rozhodovania o väzbe.

27. K namietanému porušeniu práva na slobodu a osobnú bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru je v prvom rade potrebné uviesť, že sťažovateľ nešpecifikoval namietané porušenie tohto práva, t. j. ktoré konkrétne právo vymedzené v písm. a) až f) v tomto prípade bolo porušené. Vzhľadom na to, že ide o rozhodovanie o väzbe (pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť mu v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní), možno uvažovať o porušení práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru. Uvedené právo podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru sa však na okolnosti sťažovateľovej veci nevzťahuje, keďže tento článok dohovoru sa aplikuje v zásade pri vzatí do väzby (prvotnom obmedzení osobnej slobody), nie pri skúmaní podmienok jej pokračovania, či už z dôvodu skončenia základnej alebo predĺženej lehoty väzby, alebo na podklade žiadosti o prepustenie z väzby (m. m. IV. ÚS 243/2023, I. ÚS 205/2022).

28. Ústavný súd takto konštatuje nedostatok príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a označenými článkami ústavy a dohovoru z dôvodu ich neaplikovateľnosti v predmetnej veci. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho uznesením zo 6. apríla 2023:

29. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, III. ÚS 263/03, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 198/07, III. ÚS 79/2012).

30. Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05) vyplýva, že v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy týkajúcich sa práva na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 ústavy) je obsiahnuté aj právo obvineného podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú (resp. primeranú dobu) alebo byť prepustený počas konania. V označených ustanoveniach ústavy sú obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (III. ÚS 227/03, III. ÚS 34/07, IV. ÚS 181/07, IV. ÚS 333/08, III. ÚS 54/2017, IV. ÚS 263/2018).

31. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti za väzbu a proti nej vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (III. ÚS 38/01, IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08).

32. Do obsahu právomoci ústavného súdu nepatrí preskúmať postup či správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktoré viedli k záveru o existencii zákonného dôvodu o ponechaní sťažovateľa vo väzbe. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne prispôbený na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03). Právomocou ústavného súdu je preskúmať zlučiteľnosť konkrétneho rozhodnutia väzobného súdu, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody (v tomto prípade ponechaný vo väzbe, pozn.), s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

33. Pri skúmaní ústavnej udržateľnosti právnych záverov krajského súdu v napadnutom uznesení sa ústavný súd v potrebnom rozsahu tiež oboznámil s uznesením prvostupňového súdu z 9. marca 2023, vychádzajúc z princípu jednoty odôvodnení prvostupňových rozhodnutí a rozhodnutí súdov v sťažnostnom (opravnom) konaní.

34. Odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu v spojení s napadnutým uznesením prvostupňového súdu predstavuje podľa ústavného súdu dostatočný základ na jeho výrok, ktorým zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu a nahradenie väzby miernejšími prostriedkami. Krajský súd v spojení s prvostupňovým súdom primeraným, logickým, zrozumiteľným a vyčerpávajúcim spôsobom sťažovateľovi objasnil, prečo bola jeho sťažnosť zamietnutá, prečo bolo potrebné zamietnuť žiadosť o prepustenie z väzby a z akých dôvodov nebolo možné nahradiť väzbu, preto napadnuté uznesenie nie je zjavne neodôvodnené. Právne závery krajského súdu a prvostupňového súdu nemožno považovať za arbitrárne, t. j. také, ktoré by nemali oporu v zákone, resp. popierali by podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení Trestného poriadku. Z odôvodnenia uznesení krajského súdu a prvostupňového súdu vyplýva konkrétna argumentácia týkajúca sa dôvodnosti trestného stíhania sťažovateľa a konkrétne skutočnosti odôvodňujúce preventívnu väzbu sťažovateľa. Ústavný súd považuje za nadbytočné opakovať tieto dôvody, pričom odkazuje na súhrn odôvodnení týchto uznesení vymedzený v tomto uznesení (bod I tohto uznesenia), prípadne na samotné napadnuté uznesenia.

35. Nemožno akceptovať námietku sťažovateľa, že konajúce súdy zamietli jeho žiadosť o prepustenie len všeobecnými úvahami bez toho, aby uviedli konkrétne skutočnosti. Napadnuté uznesenia obsahujú dostatočne konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú pretrvávanie materiálnych podmienok väzby a existenciu hrozby pokračovania v trestnej činnosti tvoriacej základ pre preventívnu väzbu. V prvom rade ide o skutočnosti vyplývajúce zo svedeckých výpovedí a tiež z výpovede samotného sťažovateľa, ktoré predbežne potvrdzujú základ obžaloby. Krajský súd pritom uviedol, že aj prípadné zmeny výpovedí na hlavnom pojednávaní oproti výpovediam v prípravnom konaní nevedli k rozptýleniu podozrenia, že skutok spáchal sťažovateľ, pričom dôkladnejšie hodnotenie týchto dôkazov vrátane prípadných rozporov vo výpovediach

zrealizuje súd pri rozhodovaní vo veci samej. Tento právny záver nemožno vnímať ako arbitrárny a ústavne neakceptovateľný z dôvodu, že účelom rozhodovania súdov o väzbe nie je konečný záver o vine alebo nevine obžalovaného, čo napokon krajský súd viackrát zdôraznil v napadnutom uznesení.

36. Obdobne konkrétnou skutočnosťou, ktorú najmä krajský súd zohľadnil, bolo hodnotenie osoby sťažovateľa (10-krát súdne trestaný už aj pre trestný čin drogového charakteru, možnosť, že aktuálne prejednávaný skutok spáchal v skúšobnej dobe ostatného odsúdenia), ktoré tvorí zásadný dôvod preventívnej väzby.

37. Neobstojí námietka sťažovateľa, že konajúce súdy sa dostatočne nezaoberali možnosťou nahradenia väzby, keď napr. nehodnotili možnosť sťažovateľa zamestnať sa, jeho bytovú otázku, majetkové pomery a pod. Krajský súd poukázal na to, že sťažovateľovi sa kladie za vinu obzvlášť závažný zločin, preto väzbu možno nahradiť len vtedy, ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Krajský súd pritom uviedol, že v sťažovateľovej veci takéto výnimočné okolnosti neboli preukázané. Ak teda nebola preukázaná uvedená podmienka na nahradenie väzby (čo napokon ani sám sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nespochybňuje), potom bolo nadbytočné skúmať sťažovateľom vymedzené ďalšie okolnosti z hľadiska možnosti nahradenia väzby.

38. K porušeniu princípu prezumpcie neviny ústavný súd poukazuje na právny záver vyjadrený v bode III.2 tohto uznesenia o neaplikovateľnosti čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní o väzbe. Bez ohľadu na tento právny záver ústavný súd tiež pripomína, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 dohovoru (II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013, II. ÚS 175/2017). Záver o neaplikovateľnosti čl. 50 ods. 2 ústavy preto neznamená, že väzobné súdy nie sú povinné dbať o to, aby vo svojich rozhodnutiach nekonštatovali vinu obžalovaného ešte pred jeho právoplatným odsúdením.

39. V aktuálne prerokúvanej veci ústavný súd v napadnutých uzneseniach nezistil také formulácie, ktoré by jednoznačne a evidentne konštatovali vinu sťažovateľa za prejednávaný skutok. Takým vyjadrením nie je ani formulácia v napadnutom uznesení prvostupňového súdu týkajúca sa napr. očakávaného trestu za daný skutok. Z kontextu uvedenej formulácie vyplýva, že očakávaným trestom je trest pre prípad uznania viny sťažovateľa a jeho odsúdenia. Z kontextu ďalších vyjadrení možno racionálnou úvahou urobiť podobný záver, t. j. že sú viazané na právoplatné odsúdenie sťažovateľa.

40. Pokiaľ ide o námietku formulácie skutkovej vety v rozsudku, ktorým prvostupňový súd schválil dohodu o vine a treste spoluobžalovaného ██████████ ústavný súd uvádza, že predmetný rozsudok nie je predmetom rozhodovania ústavného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

41. Schválenie dohody o vine a treste zákonnou sudkyňou tvorí základ sťažovateľovej námietky o nedostatku nestrannosti zákonnej sudkyne, o dôvode na jej vylúčenie. Ústavný súd v tomto smere poukazuje na to, že v čase podania žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu sa vec sťažovateľa nachádzala v konaní súdnom (po podaní obžaloby). V zmysle Trestného poriadku o tejto žiadosti

sťažovateľa *ex lege* v prvom stupni rozhoduje samosudkyňa prvostupňového súdu, ktorej bolo na rozhodovanie pridelené rozhodovanie v samotnom merite trestnej veci (t. j. o vine a treste) sťažovateľa, resp. spoluobžalovaného (§ 349 ods. 1 Trestného poriadku). V tejto súvislosti možno konštatovať, že v prípade, ak sa trestná vec nachádza v súdnom konaní (ako to je aj v prípade sťažovateľa), tak príslušnosť samosudcu prvostupňového súdu na rozhodovanie aj o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu je „len“ subsidiárna, resp. odvodená od jeho primárnej právomoci na rozhodovanie v samotnom merite trestnej veci (porovnaj m. m. II. ÚS 211/2022, I. ÚS 362/2022). Pokiaľ je sťažovateľ presvedčený o zaujatosti zákonnej sudkyne, túto skutočnosť musí namietať v konaní vo veci samej (napr. uplatnením námietky zaujatosti v zmysle § 31 Trestného poriadku), resp. túto okolnosť môže namietať v riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku proti rozhodnutiam vo veci samej.

42. Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie od svojho začiatku až do konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07). Okrem už uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených. V prebiehajúcom trestnom konaní, resp. v konaní, ktoré bolo iba začaté, možno i prípadné protiústavné procesné vady napraviť v rámci celého konania obvyklým a zákonom predvídateľným spôsobom, a to predovšetkým samotnými všeobecnými súdmi.

43. Pokiaľ ide o odkaz sťažovateľa na rozhodnutie ESLP vo veci Mucha proti Slovensku, právne závery v uvedenom rozhodnutí zakladajú určité princípy týkajúce sa rozhodovania trestných súdov vo veci samej (o vine a treste a súvisiacich otázkach), čo vyplýva aj z aplikácie čl. 6 ods. 1 dohovoru, a priamo sa teda netýkajú rozhodovania súdov o väzbe.

44. Sťažovateľove námietky takto neboli v súhrne spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu v spojení s uznesením prvostupňového súdu. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

45. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako ich špecifikoval v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu